

Verslag afscheid Herman Wijffels als hoogleraar Duurzaamheid en Maatschappelijke Verandering aan de Universiteit Utrecht, 3 oktober 2016.

Bij zijn afscheid als hoogleraar Duurzaamheid en Maatschappelijke Verandering aan de Universiteit Utrecht School of Economics (USE) ging Herman Wijffels in op de uitdaging om te komen tot een duurzame samenleving en de rol daarbij van de universiteit en de financiële sector. Hij deed dat in een volle Aula van de universiteit middels een voordracht waar op werd gereageerd door Peter Blom (Triodos), Frank Elderson (DNB), Else Bos (PGGM) en Bas van Bavel (UU).

Wijffels benadrukte dat we met onze huidige manier van leven niet meer passen op deze ene aarde. We tasten systematisch en structureel de basis van het leven aan. Om tot een meer duurzame, houdbare manier van leven en werken te komen zullen we op een nieuwe manier naar de wereld moeten leren kijken. Wijffels bepleitte een overgang naar een meer holistisch wereldbeeld waarin niet de afzonderlijke delen en hun onderlinge strijd, maar samenwerking om de basis van het leven in stand te houden, voorop staan. Hierbij zijn ecologische en sociale duurzaamheid nauw met elkaar verbonden. Waar mensen tekort komen is zorg voor de aarde geen prioriteit. En waar het leefmilieu degradeert komt uiteindelijk de mens in problemen. Fossiele energie, klimaatverandering en vluchtelingenstromen hebben veel met elkaar te maken.

Volgens Wijffels zijn we toe aan het formuleren van een nationaal project waarin, over kabinetsperiodes heen, gewerkt kan worden aan de ecologische, sociale en economische modernisering van ons land. Hij vergeleek wat nu moet gebeuren met de industrialisatie en opbouw van de verzorgingsstaat na WO II. Daartoe bepleitte Wijffels o.a. de inzet van de nieuwe euro's van de ECB (nu 80 miljard per maand) om duurzame investeringen te financieren en de (her)oprichting van een nationale investeringsbank. Ook wees Wijffels erop dat de wetenschappelijke wereld zich disciplines overstijgend zal moeten organiseren, om vanuit samenhang geïntegreerde bijdragen aan de transitie te kunnen leveren. Ook het onderwijs zal meer vanuit dat perspectief vorm moeten krijgen. Wat

daar haaks op staat is de inrichting van het landschap voor publicaties dat nog vrijwel volledig gedomineerd wordt door gespecialiseerde tijdschriften.

In de paneldiscussie onder leiding van SFL-lid Klaas van Egmond (UU) betoogde Peter Blom dat duurzaamheid steeds meer het fundament wordt waarop mensen en organisaties werken. Dat geldt in toenemende mate ook voor De Nederlandsche Bank (DNB) waar volgens Frank Elderson de D ooit voor Duurzaamheid zal kunnen staan. Else Bos benadrukte echter dat de pensioenwereld er nog lang niet is. Hier is een hele andere manier van denken nodig, weg van de nog altijd zaligmakende Moderne Portefeuille Theorie. Bas van Bavel stelde dat de alomtegenwoordigheid van markten echte duurzaamheid in de weg staat. Daar zijn ook andere allocatiemechanismen voor nodig als coöperaties, de overheid en de familie.

Peter Blom gaf aan destijds mede het initiatief te hebben genomen tot de oprichting van het Sustainable Finance Lab om de grote systeemvragen te kunnen adresseren. De wetenschappers houden hem en zijn bank een waardevolle spiegel voor. Bas van Bavel benadrukte het belang van zowel het over disciplinaire grenzen heen kunnen kijken, alsook het binnen de discipline kunnen excelleren.

Op de suggesties van Herman Wijffels voor een ander monetair beleid reageerde Frank Elderson dat er momenteel reeds 114 miljard euro aan obligaties van EIB en nationale investeringsbanken is opgekocht door de ECB. Het is nu in eerste instantie aan de politiek om het Juncker fonds of de EIB groter te maken. De ECB kan dan die politieke keuze volgen. Peter Blom en Else Bos benadrukten het belang van een Publieke Investerings Bank waarmee de overheid garanties kan geven en 'skin in the game' heeft. Bos noemde als voorbeeld het vernieuwen van het gasnet zodat hier ook warmte mee gedistribueerd kan worden. Dit is een belangrijk duurzaamheidsproject, maar overstijgt wat marktpartijen individueel kunnen doen. Frank Elderson benadrukte het belang van consistent overheidsbeleid om marktpartijen zekerheid te bieden.

In zijn slotwoord dankt Herman Wijffels de universiteit voor de kans die hem is geboden zijn ideeën de laatste zeven jaar verder te ontwikkelen en middels initiatieven als het Duurzaamheids Overleg Politieke Partijen en het Sustainable Finance Lab vorm te geven aan de verandering die hij bepleit, zowel inhoudelijk als in manier van werken, domeinen als wetenschap, bestuur en markt overstijgend. Vooral het contact met de studenten gaf hem hoop omdat deze Millennials veel van zijn ideeën rond duurzaamheid en het zoeken naar verbinding al als uitgangspunt hanteren. De zaal bedankte Herman Wijffels met een lange staande ovatie.